

Kül ve Veraset

(Komşuluğa Dair)

(Fotoğraf: 1)¹

Komşuluk ilişkileri, aileden sonra insanların en yakın sosyal ilişkilerden biridir ve toplumların sosyal dokusunu önemli ölçüde şekillendirir. Aynı beldede, aynı mahallede yaşayanlara uzak komşular, aynı apartmanda yaşayanlara ise yakın komşular tabirini kullanabiliriz. Hem uzak hem yakın komşuluk ilişkilerinin geçmiş ve günümüzde değişikliğe uğradığını söyleyebiliriz.

“Komşu komşunun külüne muhtaçtır, ev alma komşu al, komşusu açken tok yatan bizden değildir” gibi sözler geçmişten günümüze değin süregelmiştir. Fakat misafir ağırlama (misafirperverlik) arzusundaki azalış, insanların birbirlerinin kusurlarını aramadaki artış, güven duygusunun zedelenmesi, bununla birlikte insanların bir başka insandan korku, endişe ve kaygı duyması komşuluk yapısına zarar vermiştir. Hz. Muhammed (sav)’in “Cebrâil bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye edip durdu. Neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım.”² sözü ile aslında komşuluğun ne kadar mühim olduğu, komşuluğun azaldığı bu atmosferde azalanı arttırmanın önemini çok daha iyi anlıyoruz.

Geçmiş toplumlarda komşuluk ilişkileri genellikle daha yakın ve sıkı bağlarla bağlıydı. Köy ve kasaba yaşamı, komşular arasında dayanışma ve yardımlaşmayı teşvik ederdi.

* Kırklareli İlahiyat Lisans 2018 Mezunu, İZÜ Felsefe ve Din Bilimleri Yüksek Lisans 2023 Mezunu.

¹ <https://www.verikaynagi.com/genel/turkiyenin-toplumsal-yasam-kimlerle-komsu-olmak-isterdiniz/> [Erişim. 10.09.2024].

² Buhârî, Edeb 28; Müslim, Birr 140-141

Komşular birbirlerinin günlük hayatlarına doğrudan katkıda bulunur, birlikte tarım yapar, sık sık bir araya gelirlerdi. Bu durum, komşular arasında güçlü bir bağ ve beraberlik duygusu oluştururdu. Geçmişte komşuluk ilişkileri genellikle coğrafi yakınlık ve toplumun ortak paydaları üzerine kurulurdu. Komşular arasındaki anlaşmazlıklar genellikle toplumsal normlar ve büyükler aracılığıyla çözüldü. Ancak bazen toprak veya kaynakların paylaşımı gibi nedenlerle gerginlikler yaşanabilirdi.

Günümüzde komşuluk ilişkileri, teknolojinin ve modernleşmenin etkisiyle önemli ölçüde değişime uğramıştır. Şehirleşme süreci, insanların fiziksel olarak birbirlerine daha yakın olmalarına rağmen, sosyal etkileşimlerini azaltabilir. Apartman yaşamı gibi yoğun yerleşim alanlarında komşular arasında daha yüzeysel ilişkiler görülebilirken, kırsal alanlarda hâlâ güçlü komşuluk ilişkileri devam ediyordur. Teknolojinin gelişmesi, insanların sanal ortamlarda daha fazla vakit geçirmelerine ve fiziksel komşularıyla doğrudan iletişim kurmalarını azaltmasına yol açmıştır. Ancak aynı zamanda, dijital platformlar aracılığıyla komşular arasında iletişim ve dayanışma da artırılabilir. Komşular arasında yardımlaşma grupları veya çevrimiçi komşuluk platformları, geleneksel komşuluk ilişkilerini modernize etme çabaları arasında yer alır. (Komşuların WhatsApp grubu açmaları gibi)

(Fotoğraf: 2)³

Geçmiş ve günümüz komşuluk ilişkileri arasında önemli farklılıklar vardır. Geçmişteki komşuluk ilişkileri genellikle daha derin ve sıkı bağlar üzerine kuruluyken, günümüzde bu ilişkiler daha çok işlevsel ve yüzeysel görünümündedir. Modern yaşamın getirdiği bireysellik ve yabancılaşma, komşuluk ilişkilerini etkileyen faktörlerden biridir. Her ne kadar komşuluk ilişkileri zamanla değişse de bu ilişkiler, toplumların dayanışma ve sosyal bağlarını güçlendirmede önemli bir rol oynar. İyi komşuluk ilişkileri, toplulukların kriz durumlarında birbirlerine destek olmalarını sağlar ve sosyal refahın artmasına katkıda bulunur.

Komşularına evinin anahtarını bile teslim edecek kadar güvenmek, komşunun maddi-manevi yanında olmak, cenazesinde taziyeye gitmek, hasta ziyaretinde bulunmak, işleri yolunda gitmediğinde maddi destek sağlamak, önemli bir işi olduğunda çocuklarına bakmak,

³ <https://blog.erdhukukburosusu.com/komsuluk-hakki-ve-komsuluk-hukuku-nedir/> [Erişim: 10.09.2024].

yemek kokusu gitmiştir diyerek komşuya da yaptığı yemekten ikram etmek, marketten almayı unuttuğu bir malzemeyi komşundan çekinmeden isteyebilmek... Bu sayılanların hepsini kaybetmesek de bir çoğunun gerek insanların birbirlerine güveninin azalması gerekse özel alan algısının (mahremiyet) dönüşüme uğramasından (artık insanların yalnızlığı tercih etmesinden) dolayı zedelendiğini söylememiz mümkündür.

Geçmişte dayanışma içindeki komşuluk ilişkileri, günümüzde teknoloji ve şehirleşme gibi faktörlerin etkisiyle değişime uğramış olsa bile toplumların dayanışma ve sosyal bağlarını güçlendirmede ciddi bir rol oynadığı çok belirgindir.